

Markus Hiekkanen

JULKAISULUETTELO / LIST OF PUBLICATIONS

(14.12.2010)

Julkaisu luettelo on myös verkossa / This bibliography is available also on web site:

<http://www.hum.utu.fi/arkeologia/hiekkanen.html>

JULKAISULUETTELOON SISÄLLYS

A. Artikkelit kansainvälisissä tieteellisissä kokoomateoksissa sekä kansainvälisissä tieteellisissä konferenssijulkaisuissa, joissa on refereekäytäntö / Articles in international refereed scientific compiled works and conference publication	2
B. Artikkelit kansainvälisissä tieteellisissä kokoomateoksissa ja tieteellisissä konferenssi-, symposium- ja seminaarijulkaisuissa / Articles in international scientific compiled works and scientific conference publications	2
C. Artikkelit kotimaisissa aikakausjulkaisuissa, joissa on referee-käytäntö / Articles in Finnish refereed journals	4
D. Artikkelit kotimaisissa tieteellisissä kokoomateoksissa sekä kotimaisissa tieteellisissä konferenssijulkaisuissa, joissa referee-käytäntö / Articles in Finnish refereed scientific compiled works and scientific conference publications	4
E. Tieteelliset monografiat / Scientific monographies	5
F. Muut tieteelliset julkaisut kuten artikkelit tieteellisissä lehdissä ja konferenssijulkaisuissa sekä julkaisut yliopisto- ja laitossarjoissa / Other scientific publications such as articles in scientific journals and conference publications as well as publications published by universities and their institutions	7
G. Muut julkaisut / Other publications	9
G1. Arvostelut / Reviews	9
G2. Yleisesitykset / Articles	11
G3. Kongressi-, symposium-, seminaari- ja muiden tieteellisten kokoontumisten selostukset / Reviews of conferences, symposia, seminars and other scientific gatherings	12
G4. Keskustelupeheenvuorot tiedejulkaisuissa / Contributions to debate in scientific publications	13
G5. Keskustelupeheenvuorot aikakaus- ja sanomalehdissä / Contributions to debate in periodicals and newspapers	14
G6. Aikakaus- ja sanomalehtiartikkelit / Popular articles in periodicals and newspapers	15
G7. Muistosanat / Obituaries	16
G8. Pääkirjoitukset / Editorials	16
G9. Kolumnit	16

A. Artikkelit kansainvälisissä tieteellisissä kokoomateoksissa sekä kansainvälisissä tieteellisissä konferenssijulkaisuissa, joissa on referee-käytäntö / Articles in international refereed scientific compiled works and conference publications

1. **1989.** Dendrokronologin och kyrkorna i Finland. Dendrokronologi och medeltida kyrkor. *Lund Studies in Medieval Archaeology* 6. Lund 1989, s. 13–19.
2. **1997.** The Bishop's Landscape of Stone Churches in Finland 1260–1560. *Religion and Belief in Medieval Europe. Papers of the 'Medieval Europe Brugge 1997' Conference.* Volume 4. Edited by Guy De Boe & Frans Verhaeghe. Zellik 1997, s. 149–157, 4 karttaa.
3. **1997.** Present and Future Urban Archaeology in Turku (Åbo). *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum I: Stand, Aufgaben und Perspektiven.* Lübeck 1997, s. 377–385, 1 kuva, 3 karttaa.
4. **1999.** (G. Hütt, H. Y. Göksu, I. Jaek, M. Hiekkänen). Luminescence dating of Somero sacristy, SW Finland using the 210°C TL peak of quartz. *Quaternary Science Reviews* 20. Elsevier 1999, s. 773–777.
5. **2001.** Domestic Building Remains in Turku, Finland. *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum III: Der Hausbau.* Herausgegeben von Manfred Gläser. Verlag Schmidt-Römhild. Lübeck 2001, s. 627–633, 1 kartta, 5 kuvaa.
6. **2002.** The Christianisation of Finland – a Case of Want of Power in a Peripheral Area. Medieval Europe Basel 2002. Centre Region Periphery. *3rd International Conference of Medieval and Later Archaeology. Preprinted Papers* Vol. 1. Eds. Guido Helmig, Barbara Scholkmann, Matthias Untermann. Hertingen 2002, s. 488–497, 3 karttaa.
7. **2003.** Reformation and Unfinished Churches in Finland. Papers given at the The Archaeology of Reformation Conference, February 2001. Ed. by D. Gaimster & R. Gilchrist. *The Society for Post-medieval Archaeology. Monograph I.* Maney Publishing, London 2003, s. 67–77, 2 karttaa, 5 kuvaa.
8. **2004.** An Outline of the Early Ecclesiastical Organization in Finland. *Current Issues in Nordic Archaeology.* Society of Icelandic Archaeologists. Reykjavik 2004, 5 s., 3 kuvaa.
9. **2006.** (Janne Harjula & Markus Hiekkänen), Crafts in the Town of Turku from the 13th to the 18th century. *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum V: Das Handwerk.* Herausgegeben von Manfred Gläser. Verlag Schmidt-Römhild. Lübeck 2006, s. 521–537, 1 kartta, 1 taulukko, 3 kuvaa.
10. **2008.** (Visa Immonen & Markus Hiekkänen), Luxuries in the Town of Turku during the Middle Ages. *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum VI: Luxus und Lifestyle.* Herausgegeben von Manfred Gläser. Verlag Schmidt-Römhild. Lübeck 2008, s. 521–537, 1 kartta, 8 kuvaa.
11. **2010.** City fortifications in Turku during the Middle Ages and the early modern era?. *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum VII: Die Befestigungen.* Lübeck 2010, p. 715–719, 1 photo, 2 maps.

B. Artikkelit kansainvälisissä tieteellisissä kokoomateoksissa ja tieteellisissä konferenssi-, symposium- ja seminaarijulkaisuissa / Articles in international scientific compiled works and scientific conference publications

1. **1984.** Otlitsitelnye osobennosti postrojek tipa Madeneva, odnosjashihsja k kamennomu veku. *Novoje v archeologii SSSR i Finlandii*. Moskva 1984, s. 46–53, 8 karttaa.
2. **1987.** Den oktagonala kyrkan i Rengo och andra polygonala byggnader i det senmedeltida Finland. *Kirkearkaeologi i Norden* 3. Åbo, Finland 1987. *Hikuin* 17. Höjbjerg 1990, s. 247–254, 5 mittauspiirustusta, 1 kuva. English summary.
3. **1993.** Dendrochronological datings of medieval stone churches in Finland. *Dendrochronology and the Investigation of Buildings. Proceedings of an International Seminar at the Academy of Science and Letters, Oslo 1th–2nd November 1991. Rik-santikvarens rapporter* 22. Oslo 1993, s. 18–28, 1 kartta, 1 mittauspiirustus, 3 kuvaa.
4. **1993.** De finska klostren under medeltiden. Arkeologiskt och byggnadshistoriskt perspektiv. *Kirkearkaeologi i Norden* 4. Trøndelag, Norge 1990. *Hikuin* 20. Höjbjerg 1993, s. 123–154, 7 karttaa, 6 mittauspiirustusta, 3 diagrammia, 1 taulukko, 6 kuvaa. English summary.
5. **1993.** (Helena Edgren & Markus Hiekkänen). Havet, kapellen och franciskanerna. *Kirkearkaeologi i Norden* 4. Trøndelag, Norge 1990. *Hikuin* 20. Höjbjerg 1993, s. 155–170, 1 luettelo, 2 karttaa, 1 mittauspiirustus, 1 diagrammi, 5 kuvaa. English summary.
6. **1995.** Takstolar i Finlands medeltida stenkyrkor. En forskningsöversikt. *Kirkearkaeologi i Norden* 5. Viborg, Danmark 1993. *Hikuin* 21. Höjbjerg 1995, s. 121–134, 1 taulukko, 5 kuvaa. English summary.
7. **1998.** Urban Archaeology in Finland. *Technical Handbook of Urban Archaeology*. Council of Europe. Strasbourg 1998, s. 52–65, 3 karttaa, 1 kuva.
8. **1998.** Åbobiskoparnas kyrkolandskap. *Hikuin* 23. Höjbjerg 1998, s. 237–246, 4 karttaa. English summary.
9. **2001.** Turku Cathedral as a fortification. A Re-Evaluation. *Castella Maris Baltici. Archaeologia Medii Aevii Finlandiae V*, Muzeum Zamkowe w Malborku, 2001, s. 63–69.
10. **2001.** A Brick Carving in the So-Called Chapel of Hämeenlinna Castle, *Castella Maris Baltici, Archaeologia Medii Aevii Finlandiae V*, Muzeum Zamkowe w Malborku, 2001, s. 217–219.
11. **2001.** Die mittelalterlichen Stadtkirchen in Finnland. Die Stadt im europäischen Nordosten. Kulturbeziehungen von der Ausbreitung des lübischen Rechts bis zur Aufklärung. *Aue-Säätiön julkaisuja, Skrifter utgivna av Aue-Stiftelsen, Veröffentlichungen der Aue Stiftung* 12. Lübeck 2001, s. 453–469.
12. **2002.** Die Gründung der Stadt Turku. *Civitas et castrum ad Mare Balticum, Baltijas arheoloģijas un vēstures problēmas dzelzs laikmetā un viduslaikos*. Rakstu krājums – veltījums LZA īstenajam loceklim prof. Dr. habil. hist. Andrim Caunem 65 gadu dzīves jubilejā. Latvijas vēstures institūta apgāds. Rīga 2002, s. 156–177, 3 karttaa, 1 kuva.
13. **2003.** Wooden Main Altars in the Medieval Stone Churches of Finland. Arheoloogiga Läänemeremaades. Uurimusi Jüri Seliranna auks. Travelling with an Archaeologist through the Baltic Countries. *Studies in Honour of Jüri Selirand. Muinaisaja teadus, Research into Ancient Times* 13. Tallinn 2003, s. 95–106, 4 kuvaa.
14. **2006.** Barkarkulla, Archäologische und topographische Zeugnisse einer neuentdeckten Burganlage des Spätmittelalters im südwestlichen Finnlands. *Castella Maris Baltici* 7. Greifswald 2006, s. 59–62.

15. **2006.** Några finska kyrkogravar med pärlor från 1600-1700-talen. Kirkearkaeologi i Norden 8. Vest-Agder, Norge 2004. *Hikuin* 33. Højbjerg 2006, s. 249–262, 1 mittauspiirustus, 1 kuva, 1 luettelo. English summary.
16. **2006.** The Prehistory of Finland. – Church of Sauvo. – The Town of Turku. – The Merchant's Quarter at Aboa Vetus. – Brigettine convent and church of Naantali. Finland and Tallinn. Report and Proceedings of the 151st Summer Meeting of the Royal Archaeological Institute in 2005 edited by T. Schadla-Hall. *Archaeological Journal* vol. 162/2005. The Royal Archaeological Institute. London 2006, s. 9–11, 48–49, 54–56, 59–60, 64–65.
17. **2007.** The Long Reformation: From Catholic to Lutheran Altar Monuments in Finland 1520–1880. Archäologie der Reformation. Studien zu den Auswirkungen des Konfessionswechsels auf die materielle Kultur. Hrsg. von Carola Jäggi und Jörn Staecker. *Arbeiten zu Kirchengeschichte* Band 104. Walter de Gruyter. Berlin, New York 2007, s. 98–116, 1 kartta, 1 taulukko, 7 valokuvaa.
18. **2008.** "The Stripping of Altars" on the fringes of Europe. The 17th Century Relocation and Rearticulation of Finnish Medieval High Altars after the Reformation. Art and the Church. Kunst und Kirche. Religious Art and Architecture in the Baltic Region in the 13th–18th Centuries. Kirchliche Kunst und Architektur in der baltischen Region im 13.–18. Jahrhundert. Conference dedicated to the centenary of Sten I. Karling in Tallinn, Sept. 6–9, 2006. Institute of Art History, Estonian Academy of Arts, Tallinn University of History. Konferenz, dem hundertjährigen Jubiläum von Sten I. Karling gewidmet, in Tallinn, 6.–9. September, 2006. Kunsthistorisches Institut der Estnischen Kunstakademie, Historisches Institut, Universität Tallinn. Edited by Krista Kodres & Merike Kurisoo. Estonian Academy of Arts, Proceedings 18. Tallinn 2008, s. 119–130, 1 kartta, 4 kuvaa.
19. **2008.** The Cult of Saint Henry of Finland. Sites, Remains, and Traditions 1400–1700 AD. Zwischen Tradition und Wandel. Archäologie des 15. und 16. Jahrhunderts. Tagung an der Universität Tübingen, 21.–25.2.2007. Herausgeber B. Scholkmann, S. Frommer, C. Vossler und M. Wolff. *Tübinger Forschungen zur historischen Archäologie* Band 3. Verlag Dr. Faustus, p. 153–160, 1 map, 1 plan, 4 photos.

C. Artikkelit kotimaisissa aikakausjulkaisuissa, joissa on referee-käytäntö **/ Articles in Finnish refereed journals**

1. **1986.** Archaeology of the Medieval stone church of Lempäälä in Satakunta, Finland. Finds from prehistorical and historical times. *Fennoscandia Archaeologica* III. Helsinki 1986, s. 91–101, 1 karttaa, 1 diagrammi, 9 kuvaa.
2. **1988.** The dating of the nave of the church of Lempäälä and the Medieval churches of the province of Satakunta. *Fennoscandia archaeologica* V. Helsinki 1988, s. 119–121.
3. **1988.** (Markus Hiekkanen & Tapio Seger). Beyond post-holes. An investigation of Pre-Roman house remains at Michels in Espoo, S. Finland. *Fennoscandia archaeologica* V. Helsinki 1988, s. 21–33, 8 karttaa, 2 diagrammia, 7 kuvaa.
4. **1991.** (Irmeli Vuorela & Markus Hiekkanen). The urban milieu of the late- and postmedieval town of Porvoo, southern Finland investigated by means of pollen analysis. *Annales Botanici Fennici* 28. Helsinki 1991, s. 95–106, 2 karttaa, 7 diagrammia, 2 taulukkoa.
5. **1994.** Stenkyrkorna i Åbo stift under medeltiden. *Historisk tidskrift för Finland* 3.1994. Helsingfors 1994, s. 429–458, 1 luettelo, 5 karttaa, 3 kuvaa.
6. **1997.** Fragment of a choir pew in the church of Hollola. *Fennoscandia archaeologica* 14. Helsinki 1997, s. 71–77, 3 kuvaa.

D. Artikkelit kotimaisissa tieteellisissä kokoomateoksissa sekä kotimaisissa tieteellisissä konferenssijulkaisuissa, joissa referee-käytäntö / Articles in Finnish refereed scientific compiled works and scientific conference publications

1. **2003.** Hattula Church and Häme Castle. At Home Within Stone Walls. Life in the Medieval Häme Castle. Eds. Terhi Mikkola & Anna-Maria Vilkuna. *Archaeologia Medii Aevii Finlandiae* VIII. Saarijärvi 2003, 165–170, 3 kuvaa.
2. **2003.** (Aleksandr Saksa, Pirjo Uino & Markus Hiekkänen). Ristiretkiaika. Karjalan synty. *Viipurin läänin historia* I. Toim. Matti Saarnisto. Jyväskylä 2003, s. 383–474, 524–528, 543–550, 86 kuvaa.
3. **2003.** Turun kaupungin perustaminen. Tulkintayritys uusien arkeologisten tutkimusten perusteella. Kaupunkia pintaa syvemältä. Arkeologisia näkökulmia Turun historiaan. *Archaeologia Medii Aevi Finlandiae* IX. Toim. Liisa Seppänen. Suomen keskiajan arkeologian seura. Turku 2003, s. 42–52, 1 kartta.
(Sama artikkeli suomeksi kuin edellä saksaksi kohdassa B 8.)
4. **2003.** Viipurin lääni – rautakaudesta keskiaikaan. Karjalan synty. *Viipurin läänin historia* I. Toim. Matti Saarnisto. Jyväskylä 2003, s. 475–504, 528–532, 551–554, 19 kuvaa.
5. **2004.** Ruotsin Karjalan keskiaikaiset kirkot. Novgorodin Karjalan kirkot ja tsasounat. Viipurin kolme kivikirkkoa. *Viipurin linnaläänin historia* II, s. 186–189, 198–201, 250–254. Toim. Yrjö Kaukiainen ja Jouko Nurmiainen. Karjalan Kirjapaino Oy, Lappeenranta 2004.
6. **2005.** Liturginen käytäntö keskiajan kirkkotilassa eilen ja tänään. Käytännöllinen teologia – teoriaa vai käytäntöä? STKS:n symposiumissa marraskuussa 2004 pidetyt esitelmät. Toim. Jaana Kivekäs. *Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja* 245. Helsinki 2005, s. 9–22, 4 kuvaa.
7. **2006.** ”Helsinki ennen Helsinkiä”. *Kaupunkilaisten kirkko. Helsinkiläisten ja seurakunnan kohtaamisia kuudella vuosisadalla.* (M.-R. Antikainen, E. M. Laine & A. B. Yeung). Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki, s. 14.
8. **2006.** Uskelan pitäjän kirkkorakennukset ennen 1800-luvun alkua. *Joki yhdisti ihmiset. Salon ja Uskelan historia n. 1150–1868.* Salon kaupunki. Salo 2006, 660–671.

E. Tieteelliset ja muut monografiat / Scientific and other monographies

1. **1979.** Suomen rautakauden nuolenkärjet. Typologinen tutkielma. *Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen julkaisuja* 19. Helsinki 1979, 159 s., 5 karttaa, 47 kuvaa.
2. **1981.** Borgå. *Medeltidsstaden* 1. Helsingfors 1981, 37 s., 10 karttaa. English summary.
- 1981.** Porvoo. *Keskiajan kaupungit* 1. Helsinki 1981, 37 s., 10 karttaa, English summary.
(Julkaisu kohta E 2 suomenkielellä.)
3. **1983.** Raumo. *Medeltidsstaden* 2. Helsingfors 1983, 37 s., 10 karttaa. English summary.
- 1983.** Rauma. *Keskiajan kaupungit* 2. Helsinki 1983, 66 s., 16 karttaa. English summary.
(Julkaisu kohta E 3 suomenkielellä.)
4. **1988.** *Polvesta polveen täällä... Espoon kirkon esiin kaivettua menneisyyttä.* Espoo 1988, 102 s., 1 kartta, 4 mittauspiirustusta, 2 diagrammia, 66 kuvaa.
- 1989.** *Här har släkte efter släkte... Ur Esbo kyrkas framgrävda förflutet.* Esbo 1989, 102 s., 1 kartta, 4 mittauspiirustusta, 2 diagrammia, 66 kuvaa.

(Julkaisu kohta E 4 suomenkielellä.)

5. **1991.** Nådendal. *Medeltidsstaden* 4. Helsingfors 1991, 85 s., 16 karttaa, 6 mittauspiirustusta, 1 diagrammi, 1 kuva. English summary.
- 1988.** Naantali. *Keskiajan kaupungit* 4. Helsinki 1988, 85 s., 16 karttaa, 6 mittauspiirustusta, 1 diagrammi, 1 kuva. English summary.
(Julkaisu kohta E 5 suomenkielellä.)
6. **1994.** The Stone Churches of the Medieval Diocese of Turku. A Systematic Classification and Chronology. *Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja, Finska Fornminnesföreningens tidskrift* 101. Helsinki 1994. (Acad. diss.), 409 s. joista 11 liitettä (98 s.), 4 karttaa, 105 mittaus- ja rekonstruktiopiirustusta, 213 kuvaa.
7. **2003.** *Suomen kivikirkot keskiajalla*. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki 2003 (2. painos 2005), 270 s., 2 karttaa, 160 kuvaa ja piirrosta.
8. **2007.** Suomen keskiajan kivikirkot. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia* 1117. Helsinki 2007 (2. painos 2007), 650 s., 365 valokuvaa, 113 karttaa ja pohjakaavaa.

F. Muut tieteelliset julkaisut, kuten artikkelit tieteellisissä lehdissä ja konferenssijulkaisuissa sekä julkaisut yliopisto- ja laitossarjoissa / Other scientific publications such as articles in scientific journals and conference publications as well as publications published by universities and their institutions

1. **1985.** The archaeomagnetic method and the cultural-historical dating of bricks from the churches of Espoo and Kirkkonummi. *Iskos* 5. Helsinki 1985, s. 313–319, 2 kuvaa.
2. **1987.** In formam octangularem exstructum. Rengon kirkon pohjakaava. *Muistomerkki. Kirjoituksia Antero Sinisalolle*. Helsinki 1987, s. 39–50, 1 mittauspiirustus, 1 diagrammi, 9 kuvaa.
3. **1987.** Kainuu, kiinteät muinaisjännökset ja historiallinen aika. *Kainuun museon julkaisuja* 2. Kajaani 1987, s. 23–28, 1 diagrammi.
4. **1987.** (Helena Edgren & Markus Hiekkänen). Kapell eller inte kapell – det är frågan. *Finskt Museum* 1987. Helsingfors 1987, s. 87–97, 4 mittauspiirustusta, 5 kuvaa.
5. **1988.** (Markus Hiekkänen & Högne Jungner & Heikki Matiskainen). A sewn boat from Lake Mammosenjärvi in Puumala, Eastern Finland. *Finskt Museum* 1988. Helsingfors 1988, s. 41–51, 1 karttaa, 1 mittauspiirustus, 5 kuvaa.
6. **1990.** A Suggested Interpretation of the Maritime Nature of Mesolithic and Early Neolithic Culture in Finland. *Iskos* 9. Helsinki 1990, s. 25–31, 1 karttaa, 2 diagrammia.
1990. (Helena Edgren & Markus Hiekkänen). Havet, kapellen och franciskanerna. *Skärgård* 3.1990. Åbo 1990, s. 70–76, 2 karttaa, 1 diagram, 1 kuva.
(Sama julkaisu kuin kohta B 5 mutta ilman kohdeluettelo.)
7. **1991.** (Pentti Zetterberg & Markus Hiekkänen). Dendrochronological Studies on the Age and Construction Phases of the Medieval Church of Sipoo (Sibbo), Southern Finland. *Finskt Museum* 1990. Helsingfors 1991, s. 87–98, 3 mittauspiirustusta, 1 diagrammia.
8. **1991.** Near but far. Finnish and Estonian church architecture in the Middle Ages. *Suomen Museo* 1991. Helsinki 1992, s. 15–42, 1 karttaa, 1 rekonstruktiopiirustus, 21 kuvaa.

9. **1993.** Rengon esihistoria. *Rengon historia*. Renko 1993, s. 19–50, 1 luettelo, 1 kartta, 12 kuvaa.
10. **1993.** Rengon kirkon historia. *Rengon historia*. Renko 1993, s. 51–252, 7 karttaa, 7 mittaus- ja rekonstruktiopiirustusta, 92 kuvaa.
11. **1994.** Lähellä mutta kaukana. Viron ja Suomen kirkkoarkkitehtuuri keskiajalla. *Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja, Finska kyrkohistoriska samfundets årsskrift* 82–83 1992–1993. Helsinki 1994, s. 41–70, 1 kartta, 1 rekonstruktiopiirustus, 21 kuvaa. Zusammenfassung.
12. **1994.** Näkökohtia Viipurin keskiaikaisesta kaupunginkirkosta ja dominikaanikonventin kirkosta. Viipurilaiset muistomerkit. Puheenvuoroja tutkimuksesta ja restauroinnista. Seminaari Helsingissä 21. ja 22.4.1992. *Suomen Unesco-toimikunnan julkaisusarja* 68. Helsinki 1994, s. 32–38, 5 kuvaa.
13. **1995.** Helsingin pitäjän kirkko keskiajalla. *Helsingin pitäjä. Helsinges* 1995. Vantaa 1994, s. 6–24, 6 mittauspiirustusta, 2 kuvaa.
14. **1995.** Kivikirkkojen rakentaminen keskiajan Suomessa. *Tekniikan Waiheita* 2/95. Helsinki 1995, s. 25–35, 4 kuvaa.
15. **1995.** Pirkanmaan keskiaikaiset kivikirkot. Tampere, tutkimuksia ja kuvauksia X. Toim. M. Kaarninen & M.-R. Saloniemi. *Tampereen historiallisen seuran julkaisuja* XV. Tampere 1995, s. 40–100, 2 karttaa, 14 taulukkoa, 14 kuvaa.
16. **1995.** Sääksmäen kirkko keskiajalla. *Sääksmäki* 1995. Valkeakoski 1996, s. 44–52, 1 kartta, 6 kuvaa.
17. **1995.** Keskiajan kivikirkot Suomessa. Murroksia. *Historian ja yhteiskuntaopin opettajien vuosikirja* XXIII. Helsinki 1995, s. 31–44, 1 kartta, 5 kuvaa.
18. **1996.** From three aisles to one. The late 15th century transformation in the Finnish church architecture. *Ars Ecclesiastica. The Church as a Context for Visual Arts. International Symposium Held in Jyväskylä 18–21.1995. Publications of the Department of Practical Theology* 85. Helsinki 1996, s. 79–87, 1 mittauspiirustus, 2 kuvaa.
19. **1996.** Vesilahden sakaristo ja vanhemmat puukirkot. *Vesilahti 1346–1996*. Vesilahti 1996, s. 208–233, 1 kartta, 6 mittauspiirustusta, 25 kuvaa.
20. **1996.** Suomen vanhimmat paanut. *ICOMOS Suomen osaston jäsentiedote* 3/1996. Helsinki 1996, s. 22–23.
21. **1996.** Uusia tutkimuksia Hattulan Pyhän Ristin kirkossa. *Arx Tavastica* 10. Hämeenlinna 1996, s. 47–76, 5 mittauspiirustusta, 10 kuvaa.
22. **1997.** Historiallisen ajan (AD 1150/1200–) luuaineisto luonnontieteiden tutkimuskohteena. *Vanhoiden luiden kertomaa – Old bones talk*. Yliopistopaino, Helsinki University Press. Helsinki 1997, s. 62–73.
23. **1997.** Pyhtään kirkon maalausten stratigrafia. *SKAS* 2/1997, s. 6–7.
24. **1997.** Turun tuomiokirkko – hiippakunnan keskus. Åbo domkyrka – stiftets centrum. Turku ja Kalmarin unioni. Pohjolan suurvalta ja heräävä leijona. *Turun maakuntamuseon näyttelyesite, Åbo landskapsmuseums utställningskatalog* 24. Turku 1997, s. 80–85, 3 kuvaa.
25. **1998.** Satakunnan kirkkorakennusten vaiheita keskiajalla. Tyrvään seutu Suomusjärven kulttuurista uuden ajan alkuun. Tyrvässä tutkittua I. *Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen julkaisuja* LXXVIII. Vammala 1998, s. 79–110, 1 kartta, 29 kuvaa.
26. **1998.** Vase-suvun vaakuna Pernajan kirkossa? *SKAS* 1/1998, s. 12–13, 1 kuva.
27. **1998.** Pohjanmaan keskiaikaiset kivikirkot. ”Jos emme omistaisi mitään...” Pohjanmaan museon 100-vuotisjuhlavuoteen liittyviä tekstejä. ”Om vi icke egde något...” Texter i anslutning till Österbottens museums 100-årsjubileumsår. Toim. Katarina Andersson. *Pohjanmaan museon julkaisuja, Skrifter utgivna av Österbottens museum* 18. Vasa 1998, s. 95–118, 1 kartta, 20 kuvaa.

28. **1998.** Sääksmäen keskiaikaiset kirkot. Masunni. Kirjoituksia Tampereelta ja Pirkanmaalta 3. *Tampereen museoiden julkaisuja* 48. Tampere 1998, s. 63–84, 4 karttaa, 14 kuvaa.
29. **1998.** Taideteosten ja rakennusten ajoitus. *Katseen rajat. Taidehistorian metodologiaa.* Toim. Arja Elovirta ja Ville Lukkarinen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Helsinki 1998, s. 228–238, 1 kuva.
30. **1999.** Espoon keskiaikainen kivikirkko. Esbo medeltida stenkyrka. Välähdyksiä keskiajasta. Espoo keskiajalla ja uuden ajan taitteessa. Glimtar ur medeltiden. Esbo under medeltiden och i början av vasatiden. *Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia, Esbo stadsmuseums forskningsserie* 6. Espoo 1999, s. 62–79, 8 kuvaa.
31. **1999.** Someron kirkkorakennukset keskiajalla. – Someron kivikirkkohanke ja kivisakaristo. – Uskonpuhdistus ja sen vaikutus Someron seurakunnassa. – Somerniemen ensimmäiset kirkot. – Someron ristikirkko. – Kellotapulit ja kellot. – Somerniemen kolmas kirkko. – Someron tiilikirkko. – Someron kirkko 1900-luvulla. *Somero ja Somerniemi 1449–1999. Someron ja Somerniemen seurakuntien historia.* Toim. H. Honka-Hallila. Jyväskylä 1999, 27–54, 79–81, 90–92, 154–171, 254–257, 302–304, 307–308, 315–318, 323–324.
32. **2000.** Hämeen ja Satakunnan keskiaikaiset kivikirkot. Ristin ja Olavin kansaa. Keskiajan usko ja kirkko Hämeessä ja Satakunnassa. Toim. Marja-Liisa Linder, Marjo-Riitta Saloniemi ja Christian Krötzl. *Tampereen museoiden julkaisuja* 55. Tampere 2000, s. 69–83, 8 kuvaa, 1 taulukko.
33. **2000.** Kirkkorakennukset ja keskiajan yhteiskunta. *Kirkko kulttuurin kantajana.* Toim. Nina Lempa. Kirkkohallitus. Helsinki 2000, s. 18–34, 1 kartta, 9 kuvaa.
34. **2000.** Ulvilan kirkon ikä. *Sarka 2000. Satakunnan Museon vuosikirja.* Pori 2000, s. 20–39, 12 kuvaa.
35. **2000.** Pyhtään kivikirkko keskiajalta 1600-luvulle. Pyttis stenkyrka från medeltiden till 1600-talet. *Pyhtää ristiretkiajasta nykypäivään. Strukan silmäsoljesta Pyhtään kivikirkon vaiheille, Ahven kosken kartanoon ja raja-asehalle.* Pyhtään kunta. Kotka 2000, s. 72–98, 12 kuvaa.
36. **2001.** Satakunnan keskiaikaiset kivikirkot. *Satakunta, Kotiseutututkimuksia XIX.* Vammala 2001, s. 194–212.
37. **2002.** Sääksmäki ja keskiajan uskonnollinen kulkue. *Sääksmäki 2002.* Sääksmäki-Seura. Valkeakoski 2002, s. 22–24.
38. **2002.** Turun kaupungin perustaminen – hitaan kehityksen vai tietoisien päätöksen tulos? *Glossae* 4/02. Helsinki 2002, s. 23–28.
39. **2003.** Barkarkulla – arkeologisia ja topografisia jälkiä mahdollisesta linnakummusta. *SKAS* 4/2003. Turku 2003, s. 15–19.
40. **2003.** Huittisten kirkon puisen kastealtaan uusi ikämääritys. *SKAS* 1/2003, s. 52–53.
41. **2003.** Turun pyhän Olavin konventti ja sen rakennusmuistot. The Convent of St Olav and its Architectural Remains. Dominikaanit Suomessa ja Itämeren alueella keskiajalla. Dominicans in Finland and around the Baltic Sea during the Middle Ages. *Turun maakuntamuse. Turku Provincial Museum. Raportteja Report* 18. Turku 2003, s. 89–104, 3 karttaa, 1 diagrammi, 7 kuvaa.
42. **2004.** Isonkyrön keskiaikainen kivikirkko vuonna 2004. Nykytutkimuksen käsitys. *Isonkyrön vanhan kirkon historiaa.* Isonkyrön seurakunta. Kristiinankaupunki 2004, s. 127–192, 20 kuvaa, 1 kartta.
43. **2004.** Piispa Mikael Agricolan hautapaikka ja mahdollisuudet sen arkeologiseen tutkimukseen. Agricola-symposiumi Turku 20.–21.9.2004 raportti. Agricola-työryhmä. Toim. Ossi Tuusvuori. *Agricola-työryhmän julkaisuja* 1. Turku 2004, s. 51–59.

44. **2004.** Keskiajan seurakuntia ja kappelikuntia Vakka-Suomessa. *Tuluskivi* 2004, s. 8–10, 2 kuvaa.
45. **2004.** Keskiajan kirkko ja kirkkomaa Helsingin pitäjässä. *Levähdyspaikka. Vantaan seurakuntien hautausmaat keskiajalta nykypäivään*. Toim. Tuula Hockman. Vantaan seurakuntayhtymä. Helsinki 2004, s. 22–35, 286–289, 1 kartta, 4 kuvaa.
46. **2005.** Pitkä reformaatio. Katolisista luterilaisiin alttarikoristeisiin 1550–1870. *Kirkko – Taide – Viestintä. Markku Heikkilän juhlakirja*. Toim. Sari Dhima. Suomen kirkkohistoriallinen seura. Helsinki 2005, s. 171–188, 1 kartta, 1 taulukko, 7 kuvaa.
47. **2005.** Kristinuskon ja kirkkojen varhaisvaiheita Länsi- ja Keski-Uudenmaan rannikolla ja saaristossa. *Merellinen perintömme. Vårt maritima arv*. Helsingin yliopisto. CD-julkaisu, 2005, 18 s., 1 kartta, 3 kuvaa.
48. **2005.** Arkeologian muuttuvat ajoitukset. *Tieteessä tapahtuu* 7.2005, 20–25.
49. **2005.** Hämeenkosken keskiaikainen kivikirkko. Aikojen halki. Kirkon kahdeksan vuosisataa Lahden seudulla. *Keski-Lahden seurakunnan julkaisuja* 2. Toim. Esko Ryökäs. Lahti 2005, s. 46–80, 1 taulukko, 13 kuvaa.
50. **2005.** Keminmaan keskiaikaisen kivikirkon rakentamisajankohdan uudelleenarviointia. *Faravid. Pohjois-Suomen Historiallisen Yhdistyksen vuosikirja XXIX*. Rovaniemi 2005, s. 35–52.
51. **2005.** Uusia kaivaustutkimuksia, uusia tutkimustuloksia: Viipurin keskiajan kuva muuttuu. *Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita* 15. Helsinki 2005, s. 86–94, 5 kuvaa.
52. **2005.** Viipurin keskiaikaiset kivikirkot ja niiden kohtalo. *Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toimitteita* 15. Helsinki 2005, s. 95–105, 6 kuvaa.
53. **2005.** Pyhän Katariinan kirkon kahdeksankulmaiset holvipilarit. *Mustaa valkoisella. Ystäväkirja arkeologian lehtori Kristiina Korkeakoski-Väisäselle*. Turun yliopisto, arkeologia. Turku 2005, s. 44–49, 1 kuva.
54. **2005.** Lasimaalaukset Suomen keskiajan kirkoissa – sirpaleita maasta ja ehjiä ikkunoista. *SKAS* 4/2005, s. 18–40, 3 karttaa, 7 kuvaa.
55. **2006.** Suomen keskiajan kivikirkkojen palotuhoja keskiajalta nykyaikaan. *Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja* 96 2006. Helsinki 2006, s. 170–193, 1 luettelo. Zusammenfassung.
56. **2006.** Pernajan ja Karjaan mestarien suururakka. *Helsingin pitäjä 2007 Helsinge*. Vantaa 2006, s. 9–30, 20 kuvaa.
57. **2006.** Hajamietteitä Suomen kirkkoarkeologian vuosien 1868–2006 saldosta, nykypäivästä ja huomisesta. *SKAS* 3/2006, s. 39–54, 1 kuva, 1 luettelo.
58. **2006.** Helminauhoja uuden ajan alkupuolen haudoissa. *Muinaistutkija* 3/2006, s. 23–48, 2 kuvaa, 1 luettelo. Abstrakt på svenska.
59. **2007.** Suomeen perustetut seurakunnat ja kappeliseurakunnat. – Pohjoismaiden ja Viron kivikirkkojen levinneisyys keskiajan loppuun mennessä. – Suomen keskiajan kivikirkot. – Kivikirkkojen keskiaikaiset monumentaalimaalaukset. *Suomen historian kartasto*. Toim. Pertti Haapala ja Raisa Maria Toivo. Karttakeskus 2007, 64–71, 11 karttaa joihin kirjoittaja hankkinut tiedot.
60. **2008.** Janakkalan pyhä Laurentiuksen kirkko. Muistomerkki Suomen keskiajalta. *Janakkala ennen ja nyt LVII* 2008. Janakkala 2008, s. 13–21, 8 kuvaa.
61. **2008.** Keskiaikaisten pääalttarien purkaminen ja uusien muuraaminen Suomen kivikirkkoissa luterilaisen ortodoksian ajalla 1600-luvulla. Yrityksiä katolisen kansanhurskauden kiinnekohtien hävittämiseksi? Pyhä. Raja, kielto ja arvo kansanomaisessa uskonnossa. Toim. Tiina Mahlamäki, Ilkka Pyysiäinen & Teemu Taira. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia* 1199. Helsinki 2008, s. 69–89, 4 kuvaa, 1 kartta.

62. **2008.** Kalkkilaastin ¹⁴C-ajoituksen ongelmat – onko niistä ulospääsyä? *SKAS* 2/2008, s. 3–18, 5 valokuvaa.
63. **2008.** Kristuksen viitan koristesolki Naantalın alttarikaapissa. Tuukka Talvio sexagenario dedicata. Scripta varia numismatica. *Suomen Numismaattisen Yhdistyksen julkaisuja* n:o 6. Helsinki 2008, s. 261–267, 4 valokuvaa.
64. **2009.** (Jussi-Pekka Taavitsainen, Markus Hiekkänen & Markku Oinonen). Keminmaan Valmarinniemen polttohautaukset. *Ei kiveäkään kääntämättä. Juhlakirja Pentti Koivuselle*. Toim. Janne Ikäheimo & Sanna Lipponen. Tornio 2009, p. 203 – 212, 2 karttaa, 1 kuva, 1 taulukko, 1 diagrammi.

G. Muut julkaisut / Other publications

G1. Arvostelut / Reviews

1. **1996.** Lisensiaattityö Turun savi- ja puuastioista. *SKAS* 1/1996. Turku 1995, s. 12.
2. **1997.** Kirkkointeriööri uuden ajan alkupuolella. [Hanna Pirinen: Luterilaisen kirkkotilan muotoutuminen Suomessa. Pitäjänkirkon sisustuksen muutokset reformaatiosta karoliinisen ajan loppuun (1527–1718). Akateeminen väitöskirja, Jyväskylän yliopiston taidehistorian laitos. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja, Finska Fornminnesföreningens Tidskrift 103. Helsinki 1996.] *Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja, Finska kyrkohistoriska samfundets årskrift* 68 (1996). Helsinki 1997, s. 338–341.
3. **2001.** Keskiajan arkeologian perustaja – muistokirja Reinhold Hausenista. *SKAS* 1/2001, s. 34–36.
4. **2001.** Vaatimaton väitöskirja Suomen kristillistymisestä. *Tieteessä tapahtuu* 6/2001, s. 53–56.
5. **2002.** Juhlakirja Turun tuomiokirkosta – historiaa keskiajalta vuoteen 2000. *Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja, Finska kyrkohistoriska samfundets årsskrift* 89–91 1999–2001. Helsinki 2002, s. 409–416.
6. **2002.** Linköpings stad och dess speciella utveckling. *Historisk Tidskrift för Finland* 4.2002, s. 549–553.
7. **2002.** Raha Suomessa rautakauden lopulla. *Tieteessä tapahtuu* 6.2002, s. 57–60.
8. **2002.** Suomalaista ympäristötutkimusta Turussa. *Muinaistutkija* 3/2002. Helsinki 2002, s. 61–65.
9. **2003.** Maasta kaivettua helsinkiläisten menneisyyttä. Sirpaleita suurvalta-ajan Helsingistä. Suomen Pankki. Museovirasto. Helsinki 2002. *Hiidenkivi* 1/2003, s. 34.
10. **2003.** C. J. Gardberg, Simo Heininen & P. O. Welin, Nationalhelgedomen: Åbo domkyrka 1300–2000, Tammi förlag, Helsingfors 2000. *Fornvännen. Journal of Swedish Antiquarian Research* 2003/3. Stockholm 2003, s. 226–229.
11. **2003.** Baltian väkivaltainen käännytys 1200-luvulla – ja aikalaiskuvauksia myöhemmästä arkeologisesta aineistosta. [Henrikin Liivinmaan kronikka. Heinrici chronicon Livoniae. Suomennos Maijastina Kahlos & Raija Sarasti-Wilenius. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 934. Helsinki 2003, 264 s., 4 karttaa, 15 piirrosta.] *Muinaistutkija* 4/2003. Helsinki 2003, s. 55–57.
12. **2003.** Lähetystyön arkeologisia jälkiä Vanhassa Tanskassa ja Ruotsissa. [Jörn Staecker, Rex regum et dominus minorum. Die wikingerzeitlichen Kreuz- und Kruzifixanhänger als Ausdruck der Mission in Altdänemark und Schweden. *Lund Studies in Medieval Archaeology* 23. Almqvist & Wiksell International. Stockholm 1999, 621 s.

- liiteluetteloinen, 85 karttaa, 125 + 116 kuvaa ja piirrosta, 45 taulukkoa.] *SKAS* 4/2003, s. 42–45.
13. **2004.** C. J. Gardberg, Maan poveen, Suomen luterilaiset hautausmaat, kirkkomaat ja haudat. Schildts 2003. *Teologinen Aikakauskirja, Teologisk Tidskrift* 3/2004 s. 299–300.
  14. **2004.** Coins and Coin Finds in Finland A. D. 800–1200. (Antiquarian Society of Finland, Iskos 12). By Tuukka Talvio. Helsinki: Vammalan kirjapaino, 2002. *Medieval Archaeology* Vol XLVIII 2004, s. 382–384. Maney.
  15. **2005.** Riksit ja ruplat, ruotsit ja ryssät. [Kimmo Katajala. Suurvallan rajalla. Ihmisiä Ruotsin ajan Karjalassa. *Historiallinen Arkisto* 118. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 2005, 265 s.] *Historia* 3/2005, s. 76.
  16. **2005.** Uskonsotaa ja etnistä puhdistusta 1200-luvun Baltiassa. [Henrikin Liivinmaan kronikka. Heinrici chronicon Livoniae. Suomennos Maijastina Kahlos & Raija Sarasti-Wilenius. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 934. Helsinki 2003, 264 s., 4 karttaa, 15 piirrosta.] *Hiidenkivi* 1/2005, s. 40.
  17. **2005.** Keskiaikaisen Lundin kaupungin rahalöytöjen perusteos. [Peter Carelli, Från Vespasianus till Leopold II, En sammanställning av jordfunna mynt i Lund 1833 – 1994, *Archaeologica Lundensia, Investigationes de Antiquitatibus Urbis Lundae* X, Kulturhistoriska museet, Lund, 2005, 135 s., 2 kuvataulua, 7 karttaa, 2 taulukkoa.] *Muinaistutkija* 3/2005, s. 63–65.
  18. **2006.** Leo Väyrynen, Pohjan Kyrön Kirkkotiet. Jyväskylä: Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli, 2004. *Teologinen Aikakauskirja* 2/2006, s. 212–213.
  19. **2006.** Pyhä Henrik hyppäsi 2000-luvulle. [Tuomas Heikkilä, Pyhän Henrikin legenda, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1039, Helsinki.] *Historia* 2/2006, s. 64.
  20. **2007.** Suomalainen naisprofessori seikkailee. [Mikko Ketola & Anssi Rauhala: Professori Anni Isotalon tutkimuksia 1, Marian koodi, Kirjastudio, Helsinki 2006, 48 s.; 2, Valkoisen meren timantit, Minerva kustannus, Helsinki 2006, 64 s.] *Historia* 2/2007, s. 64.
  21. **2010.** Ahvenanmaan kirkoista kotiinpäin vetäen. [Åsa Ringbom, Åländska kyrkor berättar, Nytt ljus på medeltidens konst, arkitektur och historia. Ålands museum, 2010, 159 p.] *Agricolan kirja-arvostelut*, <http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=1673>.

G2. Yleisesitykset / Articles

1. **1981.** Fornlämningarna vid Yliskylä kyrka, Bjernå. *Kontaktstencil* 20. Helsingfors 1981, s. 25–32.
2. **1981.** (C. F. Meinander & Istvan Racz & Markus Hiekkanen). *A vikinek öröksege*. [Kuvatekstit]. Budapest 1981.
1984. (C.F. Meinander & Istvan Racz & Markus Hiekkanen). *Viikinkien perintö*. [Kuvatekstit]. Kustannusosakeyhtiö Otava. Helsinki 1984, s. 14–32.
(Julkaisu kohta G2 2 suomenkielellä.)
3. **1985.** Rengon kirkon vanhat haudat. *Suomen historia* 3. Helsinki 1985, s. 202–203, 1 kuva.
4. **1987.** Pietarsaaren maaseurakunnan kirkko. Porvoon Simolinin tontti. *Arkeologia Suomessa, Arkeologi i Finland* 1985. Helsinki 1987, s. 84–85.
5. **1988.** ICAHM ja maailman arkeologinen perintö. *ICOMOS Suomen osasto. Tiedotuslehti* 2/1988. Helsinki 1988, s. 32–34.

6. **1989.** Maailman arkeologinen perintö. *ICOMOS Suomen osasto. Tiedotuslehti* 1/1989. Helsinki 1989, s. 32–37.
7. **1989.** "Jotain erikoista sisämaassa täytyy olla". *Muinaistutkija* 3.1989, s. 9–13.
8. **1989.** "Harvemmassa taitavat olla mesoliittitohtorit". *Muinaistutkija* 4.1989, s. 13–20, 1 kuva.
9. **1991.** Hattula, vanha kirkko. *Arkeologia Suomessa, Arkeologi i Finland* 1986–1987. Helsinki 1991, s. 145.
10. **1992.** Johdantosanat arkeologisen perinnön julistukseen. *Kansainväliset julistukset. ICOMOS.* Helsinki 1992, s. 25–26.
11. **1994.** Kunniaistuimen osa löytyi Hollolan kirkosta. *Tietoa* 4/94. Museovirasto 1994, s. 1.
12. **1994.** Viipurin keskiaikaiset kirkot. *Suomen keskiajan arkeologian seura, Sällskapet för medeltidsarkeologi i Finland. Jäsentiedote* 3/1994. Turku 1994, s. 3–8, 3 kuvaa.
13. **1995.** Aboa Vetus – kauppiaskortteli ja sen asukkaat. *Aboa Vetus & Ars Nova Magazine* No 1. Turku 1995, s. 16–17, 1 kuva.
14. **1995.** Alkusanat. Tverin Karjalaan 1500-luvulla paenneet uukuniemeläiset. *Uukuniemen kotiseutuhistorian sarja* N:o 1. Helsinki 1995, s. 1.
15. **1995.** Torniasehuoneita. *Suomen keskiajan arkeologian seura, Sällskapet för medeltidsarkeologi i Finland. Jäsentiedote* 2/1995. Turku 1995, s. 7–10.
16. **1995.** Karkun ja Tyrvään kirkot. *Sastamalan Joulu* 1995. Vammala 1995, s. 12–13, 2 kuvaa.
17. **1996.** Professori Taavitsainen astui virkaan. *SKAS* 1/1996, s. 3.
18. **1996.** Karkun autiokirkko 200 vuotta luultua nuorempi. *Tietoa* 3/96. Museovirasto 1996, s. 1.
19. **1996.** Vehmaan kirkon korjaus- ja restaurointitöihin liittyneet tutkimukset tuottivat paljon uutta tietoa. *Tietoa* 10/96. Museovirasto 1996, s. 2.
20. **1996.** Varikonniemen vaiheita. *SKAS – Hämeen keskiaikaa. Seminaari Hämeen linnassa marraskuussa 1996.* Turku 1996, s. 3–4.
21. **1996.** Sauvon keskiaikainen kivikirkko. *Sauvon kirkko.* [Esite]. 1996, s. 2–3.
22. **1996.** Suomen keskiajan kivikirkot ja kirkkointeriöörit. *Keskiajan kulttuurihistorian lukukirja.* Toim. Veikko Litzen ja Totti Tuhkanen. Turku 1996, s. 72–80, 1 kuva.
23. **1997.** Suomen keskiajan taide. Romaaninen taide ja gotiikka. *Maailman taiteen kirjasto.* Werner Söderström Osakeyhtiö. Helsinki 1997, s. 402–407, 5 kuvaa.
24. **1997.** Uutta Nousiaisten kirkosta. *Arkeologia nyt! Arkeologi nu!* 1/1997, s. 1–3, 1 kuva.
25. **1997.** Tyrvään pyhän Olavin kirkko. Esite. Vammala 1997, s. 2–8, 7 kuvaa.
- 1997.** Tyrvään pyhän Olavin kirkko. Esite. Vammala 1997, s. 1–3, 3 kuvaa.
(edellinen julkaisu lyhennettynä leaflet-versiona)
26. **1997.** Sastamalan pyhän Marian kirkko. Esite. Vammala 1997, s. 2–9, 8 kuvaa.
- 1997.** Sastamalan pyhän Marian kirkko. Esite. Vammala 1997, s. 1–3, 3 kuvaa.
(edellinen julkaisu lyhennettynä leaflet-versiona)
27. **1998.** Kansainvälinen ja kansallinen – keskiajan suomalaiset kivikirkot. Siltaa rakentamassa. *Turun arkkihiippakunnan XLVII vuosikirja* 1998. Turku 1997, s. 29–33.
28. **1997.** Tyrvään Pyhän Olavin kirkko. *Mouhijärven Joulu* 1997, s. 17–18, 2 kuvaa.
29. **2000.** Viipurin kirkot ja keskiajan viipurilainen. *Joulukannel* 2000. Karjalan Liitto ry. Helsinki 2000, 34–35, 1 kuva.
30. **2001.** Syysretki Kemiön saaristoon. *SKAS* 3/2001, s. 21–24.
31. **2001.** Keskiaika ja kivikirkkojen rakentaminen. *Rakennusperintömme, Kulttuuriympäristön lukukirja.* Helsinki 2001, s. 52–56, 1 kartta, 6 kuvaa.
32. **2001.** Keskiaika kaupungissa. *Rakennusperintömme, Kulttuuriympäristön lukukirja.* Helsinki 2001, s. 66–68, 4 kuvaa.

33. **2002.** Kulttuuriaarteemme keskiajan kirkot. *Mitä Missä Milloin. Kansalaisen vuosikirja syyskuu 2001 – elokuu 2002.* Kustannusyhtiö Otava. Helsinki 2002, s. 252–257, 1 kartta, 4 kuvaa.
34. **2002.** Luvut: Suomen asuttaminen (s. 44–51); Kristinuskon tulo Suomeen (s. 76–83); Keskiajan kirkot (s. 120–129); Reformaatioajan kirkot (s. 275–277); Suurvalta-ajan kirkkorakennukset (s. 333–336). *Suomen kulttuurihistoria 1.* Taivas ja maa. Toim. Tuomas M. S. Lehtonen ja Timo Joutsivuo. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Keuruu 2002.
35. **2002.** (Jaakko Heinimäki, Simo Heininen, Markus Hiekkänen & Heikki Kotila). *Logos vuosikirja* 2003. Luvut: Viipurin uusi tuomiokirkko (s. 14–16). Helsingin tuomiokirkko (s. 34–36). Kalannin Pyhän Olavin kirkko (s. 48–50). Kiimingin kirkko (s. 64–65). Kuopion tuomiokirkko (s. 78–79). Hattulan Pyhän Ristin kirkko (s. 90–91). Luvian kirkko (s. 106–107). Petäjäveden kirkko (s. 118–120). Masalan kirkko (s. 128–129). Lapuan tuomiokirkko (s. 158–159). Sodankylän kirkko (s. 175–176). Edita. Helsinki 2002.
36. **2003.** Keskiajan Turku nykykaupungissa – kävelyllä asemakaavajälkiä ja rakennusmuistoja tarkastelemassa. *Rakennustaiteen seura. Jäsentiedote* 4:2003. Helsinki 2003, s. 10–15, 1 kartta.
37. **2003.** (Jaakko Heinimäki, Simo Heininen, Markus Hiekkänen & Heikki Kotila). *Logos vuosikirja* 2004. Luvut: Turun linnankirkko (s. 26–27). Espoon tuomiokirkko (s. 37–38). Keski-Lahden kirkko (s. 54–57). Isonkyrön kirkko (s. 82–83). Juvan kirkko (s. 102–103). Uukuniemen kirkko (s. 120–121). Tampereen tuomiokirkko (s. 129–131). Kärsämäen Paanukirkko (s. 157–159). Naantalın kirkko (s. 173–175). Eckerön kirkko (s. 188–189). Pudasjärven kirkko (s. 216–217). Edita. Helsinki 2003.
38. **2006.** Suomen lasimaalaukset keskiajalta isonvihan loppuun asti. Stained Glass in Finland from the Middle Ages to the end of the Great Wrath (ca. 1280–1721). *Suomalaisia lasimaalauksia. Stained Glass in Finland.* Toim. K. Koivisto. Suomen lasimuseo. The Finnish Glass Museum. Riihimäki 2006, s. 15–23, 6 kuvaa.
39. **2006.** Kirkkorakennukset – arvokas kulttuuriperintömme. *Suomen Tammi.* Museovirasto, Opetushallitus & Ympäristöministeriö. Toim. M. Laine. Helsinki 2006, 54–57, 2 kuvaa.
40. **2008.** Porvoon tuomiokirkko ja pyhän kokemus. *Kirkon kalenteri* 2009. Toim. Terttu Etelämäki. Kotimaa-yhtiöt Oy/Kirjapaja Oy. Helsinki 2008, s. 58–60, 5 valokuvaa.
41. **2008.** Lohjan kivikirkko – keskiajan aarre. *Kirkhakkinen. Lohjan kotiseutulehti* 2/2008. Lohja 2008, p. 8–9, 2 photos.
42. **2009.** Kaupunginkirkko ja tuomiokirkko – Porvoon vaikuttavin rakennus. *Kirkonpalvelija* 2.2009, p. 6–7, 1 photo.
43. **2009.** Mynämäen seurakunnan ja kirkon vanhoista vaiheista. *Wirmolainen* 8, p. 3–9, 4 photos, 1 plan.
44. **2010.** Virolahden kirkkojen vaiheita. Siunausta ajasta aikaan. Virolahden seurakunnan seitsemän vuosisataa. Virolahden seurakunta 2010, p. 12–21, 5 photos, 2 drawings.
45. **2010.** Messukylän kirkon vaiheita – 500-vuotisjuhlan kynnykselle saavuttaessa. Messukylän perinneseura ry. *Messukylän joulu* 11, p. 6–13, 11 photos, 2 drawings.

G3. Kongressi-, symposium-, seminaari- ja muiden tieteellisten kokoontumisten selostukset / Reviews of conferences, symposia, seminars and other scientific gatherings

1. **1988.** Tid för arkeologin – Karlö. *Muinaistutkija* 4.1988. Helsinki 1988, s. 18–21.
2. **1989.** ICAHMin 1. kansainvälinen symposium Tukholmassa 12.–17.9.1988. *ICOMOS Suomen osasto. Tiedotuslehti* 1/1989. Helsinki 1989, s. 28–31.

3. **1992.** Arkeologia ja keskiaika. Keskustelu Hämeen linnassa. *Muinaistutkija* 3.1992. Helsinki 1992, s. 10–23.
4. **1994.** Keskiajan päivillä virkistävän kovia pähkinöitä. *Tietoa* 8/94. Museovirasto 1994, s. 5.
5. **1994.** Iikka Kronqvistia muistettiin. *Tietoa* 18/94. Museovirasto 1994, s. 4.
6. **1996.** Keskiajan tutkijat Perämeren rannalla. *SKAS* 3/96, s. 2–3.
7. **1997.** Kirkkoarkeologit koolla Skoonessa. *SKAS* 2/1997, s. 18–19.
8. **2001.** Islannin pohjoismainen arkeologikongressi, *Muinaistutkija* 4/2001, s. 43–45.
9. **2002.** Keskiajan arkeologian eurooppalainen suurkatselmus – Medieval Europe Basel 2002. *Muinaistutkija* 4/2002. Helsinki 2002, s. 51–53.

G4. Keskustelupuheenvuorot tiedejulkaisuissa / Contributions to debate in scientific publications

1. **1984.** Arkeologia vailla voimaa. Helsinkiläinen historiallisen ajan arkeologia – missä? *Suomen arkeologisen seuran tiedotuslehti* 1.1984, s. 4–5.
2. **1984.** Dendrokronologian tila ja tulevaisuus Suomessa. *Suomen arkeologisen seuran tiedotuslehti* 2.1984, s. 14–15.
3. **1985.** Historiallinen aika, esihistoriallinen aika ja arkeologia. *Muinaistutkija* 1.1985, s. 18–21.
4. **1985.** Tekniikka, arkeologia, ajattelu. Vastaus Heikki Matiskaiselle. *Muinaistutkija* 2.1985, s. 4–8.
5. **1985.** Kenttätöseminaari uudelleen! *Muinaistutkija* 3–4.1985, s. 12–13.
6. **1990.** Päällekkäisyysfobia ja itsetunto. *Muinaistutkija* 4.1990, s. 17–18.
7. **1995.** Keskiaikaiset kivikirkot – rakennussuunnitelmat ja rakentaminen. *Teologinen Aikakauskirja* 3/1995, s. 255–267, 1 taulukko.
8. **1995.** Ålands medeltida kyrkor – en smal eller bred infallsvinkel. *Historisk tidskrift för Finland* 1/1995, s. 113–128.
9. **1997.** Några ord om 14C-datering av murbruk samt om bosättningskontinuitet på Åland. *META. Medeltidsarkeologisk tidskrift* nr 3 1997, s. 54–59.
10. **1997.** Keskiajan kirkot ja historiallinen kokonaistilanne. Keskustelua. *Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja, Finska kyrkohistoriska samfundets årskrift* 86 1996. Jyväskylä 1997, s. 249–258.
11. **1997.** Keskiajan kivikirkot ja niiden dateeraus – ajankohtaistunut ongelma. *Historiallinen Aikakauskirja* 1997, s. 64–68.
12. **1998.** Keskiajan kivikirkkojen ajoituksesta. *Historiallinen Aikakauskirja* 1998, s. 353–357.
13. **1998.** Problemen med ¹⁴C-datering av kalkbruk. *Fornvännen* 1998, s. 142–145.
14. **1998.** Finland's medieval churches and their dating – a topical problem. *Suomen Museo* 1998, s.143–149.
15. **2001.** Purhonen ja Suomen kristillistyminen. *Tieteessä tapahtuu* 6/2001, s. 41–43.
16. **2002.** Maaseudun arkeologia – kommentti. *SKAS* 3/2002, s. 40.
17. **2002.** Maskun Stenbergin ja Sipoon Sibbesborgin pikkulinnat – muutama lisähuomio. *SKAS* 3/2002, s. 37–39.
18. **2004.** Kissa pöydälle – mutta kynsiä pelkäämättä. *Muinaistutkija* 1/2004, s. 50–51.
19. **2004.** Kivikirkkokirjan kritiikistä Liliukselle. *Tieteessä tapahtuu* 2.2004, s. 48–51.
20. **2004.** Lähdeluetteloiden ja kalkkilaastiajoituksen ongelmat. *Tieteessä tapahtuu* 4.2004, s. 42–44.

21. **2004.** Kalkkilaastin ajoitusmenetelmä – arvio epäuskottavuudesta vahvistuu. *Tieteessä tapahtuu* 6.2004, s. 48–49.
22. **2009.** Kalkkilaastiajoitus – ei rauhoittavia tietoja vaan päinvastoin. *SKAS* 1/2009, s. 34–38.

G5. Keskustelupeheenvuorot aikakaus- ja sanomalehdissä / Contributions to debate in periodicals and newspapers

1. **1985.** Tomrummet fylls inte med tomma ord. *Vasabladet* 12.9.1985.
2. **1985.** Norrman fyller tomrummet med bembölingens metoder. *Vasabladet* 30.10.1985.
3. **1985.** Tomrumsforskning i magasin eller på fält. *Vasabladet* 12.12.1985.
4. **1986.** Norrmans senaste påhitt. *Vasabladet* 10.1.1986.
5. **1986.** Se genom halsringen. *Vasabladet* 25.6.1986.
6. **1987.** Ryck upp, amatörarkeologin. *Vasabladet* 7.2.1987.
7. **1987.** Amatörarkeologiskt vredesmod. *Vasabladet* 14.2.1987.
8. **1987.** Önskad härläddningar. *Hufvudstadsbladet* 24.3.1987.
9. **1987.** Ja, tomrummet är irriterande. *Vasabladet* 26.3.1987.
10. **1987.** Hur veta om härläddningar. *Hufvudstadsbladet* 3.4.1987.
11. **1987.** Förfalskad forntid. *Vasabladet* 3.4.1987.
12. **1987.** Brevväxling om tomrummet. *Vasabladet* 9.4.1987.
13. **1987.** En ursäkt. *Vasabladet* 11.4.1987.
14. **1987.** ABC. *Vasabladet* 11.4.1987.
15. **1987.** Pollen och tomrum. *Vasabladet* 15.4.1987.
16. **1987.** Han med spaden. *Vasabladet* 16.4.1987.
17. **1987.** "Vändpunkten" 1989. *Vasabladet* 24.1.1989.
18. **1994.** Kyrkodateringar på Åland. *Hufvudstadsbladet* 30.3.1994.
19. **1994.** Isonkyrön kirkon iästä olisi hyvä keskustella. *Pohjalainen* 7.4.1994.
20. **1994.** Raison kirkon iästä. *Turun Sanomat* 8.4.1994.
21. **1994.** Tyrvään ja Karkun kirkkojen ajoitus. *Satakunnan Kansa* 27.4.1994.
22. **1994.** Huittisten kirkon rakentamisaika. *Lauttakylä* 29.4.1994.
23. **1994.** Sipoon kirkon labyrintilla voi olla useita merkityksiä. *Helsingin Sanomat* 23.6.1994.
24. **1994.** Siuntion kivikirkon ikä. *Länsi-Uusimaa* 12.8.1994.
25. **1994.** Isonkyrön Vanhan kirkon hautakivenkatkelma. *Pohjankyrö* 18.8.1994.
26. **1994.** Aggressioita kivikirkon ympärillä? *Pohjankyrö* 1.9.1994.
27. **1994.** Kivikirkon ajoitus, ja vielä tarkempi ajoitus. *Pohjankyrö* 15.9.1994.
28. **1995.** Kumlinge kyrka. *Hufvudstadsbladet* 14.4.1995.
29. **1995.** Storkyro kyrkas datering. *Vasabladet* 31.10.1995.
30. **1995.** Storkyro 1500-talskyrka. *Vasabladet* 15.11.1995.
31. **1996.** Lembötekapellets ålder. *Hufvudstadsbladet* 10.7.1996.
32. **1996.** Esbo medeltidskyrka. *Hufvudstadsbladet* 26.11.1996.
33. **1997.** Kyrkornas dateringsmetoder och Åland. *Åbo Underrättelser* 1.5.1997.
34. **1997.** Desinformation om 14C-analys av murbruk. *Åbo Underrättelser* 10.5.1997.
35. **1997.** Pedersöre kyrkas datering. *Vasabladet* 17.6.1997.
36. **1998.** Pernå kyrka från 1440-talet. *Hufvudstadsbladet* 17.8.1998.
37. **1998.** Ehtoollismalja Viipurin kautta. *Helsingin Sanomat* 29.10.1998.
38. **2000.** Akaan puukirkon hirret Kurvolan kartanossa. *Kotimaa* 15.12.2000.
39. **2002.** Neitsyt Maria kuului keskiajan katolisuuteen. *Helsingin Sanomat* 21.12.2002.
40. **2003.** Felaktigt om boken om Finlands stenkyrkor. *Hufvudstadsbladet* 25.10.2003.

41. **2004.** Inkoon kirkko ei aivan 1200-luvulta. *Kotimaa* 18.6.2004.
42. **2005.** Raision kirkko rakennettu 1500-luvun alussa. *Kotimaa* 9.9.2005.
43. **2007.** Varmaa tietoa Agricolan haudasta ei ole. *Helsingin Sanomat* 28.1.2007.
44. **2007.** Första stenkyrkan från 1410-talet. *Hufvudstadsbladet* 23.3.2007.
45. **2007.** ”Pernämästaren” är ingen myt. *Hufvudstadsbladet* 30.3.2007.
46. **2008.** Borgå domkyrka från 1400-talet. *Åbo Underrättelser* 2.12.2008.
47. **2009.** Porvoon kivikirkko on 1400-luvun rakennusmuistomerkki. *Karjala* 2.7.2009.
48. **2009.** Pyhän Katariinan kirkosta saatavilla uutta tietoa. *Kotimaa* 10.12.2009.
49. **2009.** Korpos kyrka från 1400-talet. *Hufvudstadsbladet* 24.12.2009.
50. **2010.** Sauvon kivikirkon ikä. *Kunnallislehti* 27.4.2010.
51. **2010.** Taivassalon keskiaikaan palautuva kirkon ympäristö. *Vakka-Suomen Sanomat* 2.8.2010.

G6. Aikakaus- ja sanomalehtiartikkelit / Popular articles in periodicals and newspapers

1. **1993.** Pentojärven kivi. *Sydän-Hämeen Sanomat* 31.5.1993.
2. **1996.** Vihdin Pyhän Birgitan kirkon ajoitus- ja rakentamisiongelmiä. *Länsi-Uusimaa* 28.4.1996.
3. **1997.** Perniön kirkko – keskiajan laaturakennus. *Salon seudun Sanomat* 4.8.1997.
4. **1998.** Alatornion keskiaikaisen kirkon vaiheet. *Kirkkolaiva. Meri-Lapin seurakuntien lehti* 1/8.1.1998. Tornio 1998.
5. **1998.** Euroopan keskiaikaisten kirkkojen täysiverinen edustaja. Turun tuomiokirkko kantaa keskiajan valoa. *Turun Sanomat* 13.5.1998.
6. **2002.** Turun kaupunki perustettiin suunnitelmallisesti. *Turun Sanomat* 27.12.2002.
7. **2003.** Pyhän Birgitan muisto elää Varsinais-Suomen kirkoissa. *Turun Sanomat* 5.10.2003.
8. **2003.** Uutta kerrottavaa keskiaikaisesta Hämeen linnasta. *Hämeen Sanomat* 21.11.2003.
9. **2004.** Kuusamon entiset kirkot. *Koillissanomat* 1.3., 3.3., 4.3. ja 5.3.2004.
10. **2004.** Pyhän Laurin kirkko rakennettiin 1400-luvulla. Puulustot kertovat Lohjan kirkon iän. *Lohkare* 3/2004, s. 4.
11. **2005.** Kun suomalaiset vaihtoivat uskontoa. Ristiretkiajan ja varhaiskeskiajan historiakuva muuttuu. *Historia* nro 1/2005, s. 30–33, 3 kuvaa.
12. **2005.** Nebran taivaslevy. *Historia* nro 2/2005, s. 28–31, 4 kuvaa.
13. **2005.** Ristiretkien muuttuva kuva. Ryöstöä ja imperialismia vai kristinuskon hyvää sanomaa? *Historia* nro 3/2005, s. 30–32, 2 kuvaa.
14. **2005.** Mikael Agricolan viimeiset päivät. *Historia* nro 4/2005, s. 30–33, 2 kuvaa.
15. **2005.** Turvaan Venäjälle! *Historia* 6/2005, s. 26–29, 3 kuvaa.
16. **2006.** Kirkosta Puna-armeijan klubiksi. Kirkkonummen kirkko vuokra-ajan kohtaloissa. *Historia* 1/2006, s. 16–18, 4 kuvaa.
17. **2006.** Kuinka kivikirkko rakennettiin. *Historia* 5/2006, s. 50–53, 5 kuvaa.
18. **2007.** Viipurin arkeologiassa tapahtuu. *Hiisi. Lehti muinaisuuden harrastajille* 1/2007, s. 10–13, 4 kuvaa.
19. **2007.** Noidat ja oikeudenkäynnit Suomessa. *Historia* 8/2007, s. 47.
20. **2009.** Kuka minä olen? *Henrikinkadun Helmi. Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitoksen tiedotuslehti* 1/2009, p. 59–60, 1 photo.

G7. Muistosanat / Obituaries

1. **1995.** Tapio Seger 1947–1995. *Suomen Museo* 1995. Helsinki 1995, s. 127–129, 1 kuva.

G8. Pääkirjoitukset / Editorials

1. **1998.** Johtokunta uudistui ja vähän muutakin. *SKAS* 1/1998, s. 2–3.
2. **2001.** Puheenjohtajalta. *SKAS* 1/2001, s. 1–2.
3. **2005.** ”Kaikilla juhlilla ja juhlakausilla on se ominaisuus, että niillä on historia”. *Historia* 6/2005, s. 3.
4. **2009.** 28 000 vuotta sitten. *Historia* 10/2009, s. 3.
5. **2010.** Kuvat ja niiden viestit. *Historia* 9/2010, p. 3.

G9. Kolumnit

1. **2006.** Vallan merkit ja kuninkaiden synty. *Historia* 1/2006, s. 19.
2. **2006.** Kivikautta valkokankaalla. *Historia* 3/2006, s. 16.
3. **2006.** Viron kumua ja Suomen emmaa. *Historia* 7/2006, s. 14.
4. **2007.** Itsenäisyys, Katynin ja Suomi. *Historia* 1/2007, s. 33.
5. **2007.** Mikael Agricola suurmiehenä. *Historia* 3/2007, s. 19.
6. **2007.** Elämänvaiheen murroksessa. *Historia* 5/2007, s. 17.
7. **2007.** Taidemaalari Giotto, taidehistorioitsija J. J. Tikkanen ja Suomi. *Historia* 7/2007, s. 17.
8. **2007.** Rooman ryöstö 1527. *Historia* 10/2007, s. 51.